יג' טבת תשפ"א
28.12.2020

לכבוד הועדה המיוחדת לזכויות הילד
לקראת דיון על הצעת תקנות חוק הפיקוח על מעונות היום לפעוטות

<u>תקנות לחוק הפיקוח על מעונות היום ומסגרות החינוך לתינוקות ופעוטות בגילאי 0-3</u>

תודה על ההזמנה למעורבות בחשיבה על הטבת תנאיהם של פעוטות בישראל המתחנכים במסגרות חינוכיות-טיפוליות. מתוך ניסיון של שנים בעבודה בשטח ובמחקר אודות מצב הפעוטות במסגרות הגיל הרך, אנו מצטרפים לקריאה להצבת סטנדרטים מקצועיים כוללים וארציים, המחייבים את כלל המנהלים, הבעלים והעובדים להבטחת מענה מספק להבטחת שלומם הרגשי והתפתחותם התקינה של פעוטות. זאת מתוך הבנה שמקובלת כבר שנים ארוכות בעולם, לפיה השקעה בגיל הרך מקדמת את רווחת הציבור כולו בטווח המיידי ובטווח הארוך, וזוהי הדרך להבטיח שווין הזדמנויות.

בתקנות חוק הפיקוח יש להבטיח שבכל מסגרת חינוכית- טיפולית מתקיימים שלושת התנאים הבאים:

1. תקינה המתייחסת לגודל הקבוצה והיחס המספרי בין פעוטות וצוות בסטנדרטים המבטיחים את שלומם הפיזי והנפשי של הפעוטות.
2. הכשרה מקצועית של הצוותים.
3. ליווי והדרכה מתמשכים ומקצועיים.

להלן הצעת התיקון של הפורום לפסיכולוגיה ציבורית לטיוטת תקנות הפיקוח המוצעת, לסעיף הדרכה חינוכית במעון.

מדריך חינוכי חייב להיות בעל הכשרה וניסיון מקצועיים מתחום הגיל הרך והתפתחות הילד, וכן בעל ניסיון והכשרה בתחומי הדרכה. לכן אנחנו מתנגדים לסעיפים 3,4,5 לפיהם ניסיון בניהול מערכת בלבד מספיק לצורך הדרכה ומבקשים להציע את הנוסח הבא:

לעניין תקנה זו ייראו מדריך חינוכי את מי שמתקיים לגביו אחד מאלה:

(1) הוא בעל תואר שני בגיל הרך ובעל ניסיון של שנתיים לפחות בניהול צוותים מחנכים-מטפלים, בתחום החינוך, או בעבודת הדרכה של צוות כאמור;

(2) הוא למד לימודי המשך או לימודי תעודה בניהול ובהדרכה חינוכית בגיל הרך במוסד כאמור בתקנה 7(ב)(2) בלימודים שהם מעבר לתואר ראשון, ובעל ניסיון של שנתיים לפחות בעבודה חינוכית בניהול צוות או בהדרכה.

(3) הוא בעל מקצוע בתחום התפתחות הילד בגילאי לידה-3:

a. ממקצועות הבריאות, ובעל ניסיון של שנתיים לפחות בעבודה בהתפתחות הילד.

b. הוא מומחה או מתמחה בפסיכולוגיה התפתחותית.

c. הוא עובד סוציאלי בעל תואר שני טיפולי ובעל ניסיון של שנתיים לפחות בעבודה בהתפתחות הילד.

נדגיש כאן כי העבודה החינוכית עם פעוטות הינה ייחודית ושונה מהעבודה החינוכית עם ילדים בגילאים מאוחרים יותר, שכן היא כרוכה במיומנויות של טיפול יומיומי. מיומנויות אלה מושפעות עמוקות לא רק מידע מקצועי, אלא גם מתהליכים רגשיים, אשר עוברים על איש החינוך עצמו.
זוהי השעה לשנות את המציאות הקשה של מעונות היום בישראל ולהתוות מענה מקצועי לתינוקות ולפעוטות, להורים ולצוותים. אנו שבים וקוראים להכרה בחשיבות ובנחיצות ההכשרה, התקינה ותהליכי ליווי והדרכה במעונות. תקנות המתייחסות לכל אלה ונשענות על הגופי ידע ומחקר יתנו תשתית מיטבית להתפתחות ,ידע מקצועי ועמדה מקצועית לצוותים ובטחון להורים .
אנו רואים את ההצטרפות לקידום הנושא כשליחות ומעוניינים להעמיד את המומחיות שלנו בקידום הרווחה הנפשית וההתפתחותית של פעוטות בישראל לרשות האגף למעונות היום במשרד העבודה והרווחה ,בשירותים החברתיים ובוועדות החינוך והרווחה של הכנסת.

בברכה,

יורם שליאר	ד"ר יובל הירש	אלית מרדו
יו"ר	יו"ר	יו"ר
הסתדרות הפסיכולוגים בישראל	חטיבת הפסיכולוגים בהסתדרות המח"ר	התנועה למען הפסיכולוגיה הציבורית

נספח: עבודת הפסיכולוג/ית ההתפתחותי/ת במעונות היום

פסיכולוג/ית אשר מלווה מסגרת חינוך לגיל הרך מעניק למסגרת ליווי שוטף, שמתבסס על ידע התפתחותי בכלל, ועל ידע לגבי האופן שבו פעוטות תופסים ומפרשים חוויות ויחסים בפרט, ועל תהליכים רגשיים של המבוגר בעת אינטראקציה עם הפעוט. ליווי פסיכולוגי מקדם טיפול מיומן ומקצועי, מאפשר איתור מוקדם והתערבות מוקדמת, מקדם יכולות ויסות עצמי של המטפלות-מחנכות ומפחית תחושות שחיקה וחוסר אונים. מטרות ותפקיד הפסיכולוג/ית שיוצגו להלן מתבססות על תוכניות הקיימות כיום בארץ במספר רשויות אשר לקחו תחת חסותן את הגיל הרך וראו בחשיבות ההשקעה בו.

1. הכשרת צוות (מנהלות ומטפלות-מחנכות) –כל מי שעוסק בחינוך לגיל הרך זקוק להכשרה בסיסית, כמו גם הכשרה שוטפת תוך כדי תקופת העיסוק בתחום זה, על מנת שיוכל להעניק טיפול-חינוך מותאם, מקצועי ורגיש בהתאם למאפיינים של צרכי הפעוטות. בכל הנוגע להתפתחות רגשית, ראוי כי תהיה מעורבות של פסיכולוג/ית התפתחותי/ת בתכניות ההכשרה, הן ברמה הבסיסית והן בהכשרה השוטפת. לימודים והכשרה בתחום זה צריכים לכלול בין היתר ידע עדכני על התפתחות הילד (במגוון תחומי תפקוד), פסיכופדגוגיה של הגיל הרך, חשיבות המשחק, מנטליזציה ורפלקטיביות, מחויבות לאתיקה מקצועית ויכולת להיות בקשר מקצועי הן עם משפחות והן עם קולגות ומדריכות.
2. איתור תינוקות ופעוטות בסיכון ובניית תוכניות התערבות מתאימות- עבודה שוטפת של פסיכולוג/ית התפתחותי/ת במעון היום תכלול איתור פעוטות בסיכון, וליווי ההורים בפנייה לגורמי הטיפול המתאימים. כמו כן, הנחיית הצוותים להתאמת דרכי העבודה עם פעוט ובניית תכנית התערבות מתאימה במסגרת המעון עשויה למנוע החמרה של המצב. ליווי מקצועי רציף הינו קריטי להתפתחותם המיטבית של פעוטות הנמצאים בסיכון ללקויות התפתחותיות ולקשיים רגשיים. קיימות היום תכניות איתור ומניעה כגון "תכנית מעג"ן" המופעלת בכ-40 רשויות, אולם הן אינן הכרח ואלו מקבלות מימון במסגרת "תכנית 360" על פי שיקולי הרשות. מומלץ לקבוע את הכרח תוכניות האיתור בתקנות כך שבכל רשות תופעל תכנית.
3. התייעצות בנוגע למקרים ספציפיים של פעוטות והורים- פסיכולוג/ית התפתחותי/ת המכיר את הצוות, את ההורים ואת הפעוטות יוכל לתת ליווי והדרכה משמעותיים ומדוייקים יותר לשאלות ודאגות שמתעוררות בהיבטים השונים של ההתנהלות וההתפתחות.
4. ליווי רגשי לצוות- בתוך יחסים המשכיים המתבססים על אמון, ניתן להתייחס לרגשות של שחיקה ועומס המלווים את האחריות הרבה והאינטנסיביות בעבודת הצוותים. ללא מקום לעיבוד ולויסות רגשות אלו, המצוקה הרגשית של המטפלת יכולה להוות זרז לפגיעה פיזית ו/ או רגשית בפעוטות. ליווי פסיכולוגי למעון ייתן כתובת מקצועית להורים.
5. ליווי ותמיכה להורים- פסיכולוג/ית התפתחותי/ת המכיר את הפעוטות, את סדר היום ואת הצוותים יוכל לתת הדרכה קצרת-מועד במקרים של דאגה התפתחותית, התמודדות עם אתגרי התפתחות (לידת אח, גמילה, חשיפה למוצקים ועוד) ולהפנות לגורמים נוספים במידת הצורך. המידע הפסיכולוגי יהיה נגיש, מקצועי ומתאים לפעוט ולמסגרת בה הוא מתחנך.